

VLAAMSE COMMISSIE ONROEREND ERFGOED

ADVIES VCOE 2015|041 VAN 11 SEPTEMBER 2015

OVER DE ADVIESVRAAG VAN MINISTER GEERT BOURGEOIS VAN 10 JULI 2015 OVER DE VOORLOPIGE BESCHERMING ALS MONUMENT VAN DE 18de EEUWSE AFSPANNING MET 20ste-EEUWSE INTERIEURSCHILDING IN ASSENEDE

De Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, rechtsgeldig samengesteld, brengt op 11 september 2015 volgende advies uit:

1. Op 10 juli 2015 ontving de VCOE een adviesvraag van Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering en minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed betreffende de voorlopige bescherming als monument van een 18de-eeuwse afspanning met 20ste-eeuwse interieurschildering, Markt 1, in Assenede. De bescherming gebeurt op basis van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.
2. De commissie spreekt zich in voorliggend advies uit over volgende documenten die de commissie ontving in het kader van de adviesvraag over de voorlopige bescherming als monument van de 18de-eeuwse afspanning in Leuven: (a) het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van de afspanning en de bijhorende bijlagen, (b) de fotoregistratie, (c) het afbakeningsplan en (d) het inhoudelijk dossier met omgevingsplan.

Het beschermingsdossier bevat geen lijst met de cultuuroederen die integrerend deel uitmaken van het beschermde goed, met in het bijzonder de bijhorende uitrusting en de decoratieve elementen.

3. De commissie erkent de erfgoedwaarde van de woning en vindt het positief dat de afspanning, bestaande uit een woonhuis, een dienstgebouw en een stalling geschikt rond een binnenkoer met bakstenen tuinmuur als één geheel worden beschermd en opgenomen in het ministerieel besluit.

De commissie ondersteunt artikel 1 van het ministerieel besluit waarin vastgelegd wordt dat de 18de-eeuwse afspanning met 20ste-eeuwse muurschildering wordt beschermd als monument wegens de historische, culturele en artistieke waarde. De commissie staat tevens positief ten aanzien van de voorgestelde afbakening van het beschermd monument zoals vastgesteld op het bijgevoegd plan van het ministerieel besluit.

De afspanning maakt deel uit van een quasi aaneensluitende reeks van woningen – lopende van het hoekpand in de Diederikstraat 9 over de Markt tot de voormalige herberg Den Engel in de Hoogstraat 12 - die zijn opgenomen in de inventaris bouwkundig erfgoed. In deze reeks bevinden zich tevens drie beschermde monumenten: nl. twee burgerhuizen (Markt 6 en Hoogstraat 6) en het gemeentehuis.

De afspanning is niet opgenomen in de inventaris bouwkundig erfgoed. Het is voor de commissie dan ook niet duidelijk wat de aanleiding en motivatie is om precies dit pand te beschermen. Het inhoudelijk dossier beperkt de motivering voor de bescherming tot de intrinsieke erfgoedwaarden en maakt op geen enkele manier de afweging ten opzichte van de omliggende panden die wel zijn opgenomen in de inventaris.

Hetzelfde geldt voor de situering ten opzichte van de omliggende monumenten die een belangrijke contextwaarde vormen. De commissie stelt vast dat reeds een aantal gebouwen rond de Markt in Assenede zijn beschermd als monument. Het betreft onder meer de centraal op het plein gelegen Sint-Pieters en Sint-Martinuskerk, en omliggende pastorie Sint-Petrus en

Sint-Martinus, een pand met een 17^e-eeuwse kelder (Markt 26-27) en de eerder vermelde woningen en gemeentehuis.

4. Artikel 2 van het ministerieel besluit verwijst naar de historische-, culturele- en artistieke waarden die de bescherming verantwoorden en beschrijft uitvoerig de erfgoedkenmerken en erfgoedelementen die de afspanning typeren.

De beschrijving heeft aandacht voor het exterieur van het woonhuis en het dienstgebouw, de tuinmuur en de stalling. Het interieur van het woonhuis, inclusief de kelder en de verdieping worden uitvoerig beschreven.

5. De beheersdoelstellingen zijn opgenomen in artikel 3 van het beschermingsbesluit. De bescherming beoogt het behoud van de voormalige afspanning, meer bepaald 'de typologie van woonhuis, dienstgebouw en stalling rond een koer en het behoud van de midden-18de-eeuwse interieurafwerking en de schilderijen van Vandenbranden, JAS en de Vyver'. De erfgoedwaarden worden volgens het besluit versterkt door: 1° het herstellen van de oorspronkelijke ordonnantie van de voorgevel en het aanbrengen van gladde gevelbepleistering, 2° de sloop van de veranda en 3° het behoud van de koer als koer.

De commissie ondersteunt de beheersdoelstellingen, maar formuleert niettemin nog volgende bemerkingen:

- De bescherming steunt zowel op de rol die het gebouw heeft gespeeld in het lokale artistieke milieu in de tweede helft van de 20ste eeuw (culturele waarde) en de aanwezige interieurschilderingen die hiervan getuigen (artistieke waarde) als op de historische waarde van de 18de-eeuwse afspanning. De commissie vraagt om in de beheersdoelstelling maximaal rekening te houden met de historische gelaagdheid van het gebouw.
- De commissie stelt vast dat in de beheersdoelstelling wordt gevraagd terug te keren naar de oorspronkelijke ordonnantie van de voorgevel. De commissie vraagt het belang van deze beheersdoelstelling verder af te wegen in het licht van de erfgoedwaarden die aan de grondslag liggen van de bescherming. Zo is de vraag of de in de tweede helft van de 20ste eeuw aangepaste gevel niet beter aansluit bij de rol die het gebouw speelde als artistiek centrum. Indien de terugkeer naar de oorspronkelijke ordonnantie van de voorgevel wel wordt opgenomen als beheersdoelstelling, moet duidelijk worden vastgelegd (via beeldmateriaal) wat de oorspronkelijke indeling van de gevel was. Indien niet wordt teruggesproken naar de oorspronkelijke indeling van de gevel, moet de huidige gevelreclame tot een absoluut minimum beperkt worden (zie verder paragraaf 7).
- De commissie vraagt de beheersdoelstelling ten aanzien van de bijgebouwen (dienstgebouw en stalling) scherper te stellen. De beheersdoelstellingen geven aan dat deze gebouwen geen architecturale, maar wel typologische en contextuele waarde hebben. Uit het inhoudelijk dossier blijkt dat de 18de-eeuwse afspanning reeds deze typologie kende. De verdere geschiedenis (verbouwing, datering) van de bijgebouwen wordt verder evenwel niet geduid. Bij de beschrijving van de bouwfysische toestand in het inhoudelijk dossier wordt gesteld: *'de schuur vertoont sporen van gebrekkig onderhoud. De begroeiing op het dak dient verwijderd en de verdwenen dakpannen vervangen.'* Deze formulering strookt niet met de beheersdoelstellingen waarin wordt aangegeven dat deze gebouwen *'kunnen vervangen worden op voorwaarde dat de schaal, de inplanting en de bouwhoogte aan de bestaande volumes niet overschreden worden.'*
- Het bijgebouw is via een tuinmuur verbonden met de stalling. Over de tuinmuur wordt in de beheersdoelstellingen evenwel geen uitspraak gedaan.
- De beheersdoelstellingen doen geen uitspraak over de mogelijkheid en/of wenselijkheid om de huidige functie van het gebouw te behouden. De voorgestelde sloop van de veranda en het behoud van de koer als koer – een formulering die tevens veel ruimte voor interpretatie

laat - kunnen een mogelijke beperking van de aanwezige functie betekenen.

6. De commissie vindt het positief dat het beschermingsbesluit in artikel 4 uitvoerig ingaat op de bijzondere voorschriften tot instandhouding en onderhoud van het te beschermen monument. De voorgestelde voorschriften worden door de commissie ondersteund.

De commissie merkt op dat de bijzondere voorschriften voor de configuratie van het geheel aan gebouwen verwijst naar de bakstenen muur. De commissie verwijst naar de bemerkingen onder paragraaf 5 met betrekking tot de tuinmuur.

7. In artikel 5 van het beschermingsbesluit wordt een overzicht gegeven van de toelatingsplichtige handelingen. Daarbij wordt een opdeling gemaakt tussen de percelen opgenomen in de bescherming en het interieur.

De commissie vindt het positief dat 'het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden' toelatingsplichtig wordt gesteld. De huidige gevelreclame is opzichtig en moet worden beperkt tot een minimum.

8. Tot slot wenst de commissie een aantal opmerkingen te formuleren bij het inhoudelijk dossier.

De commissie vraagt de erfgoedwaarde van de afspanning verder te kaderen vanuit haar representativiteit, zeldzaamheid, herkenbaarheid, ensemblewaarde en contextwaarde. De waarde van de afspanning moet verder gekaderd worden binnen de context van het marktplein en de beschermde monumenten en relevante inventarisitems.

9. Op basis van bovenstaande opmerkingen geeft de commissie een gunstig advies voor de voorlopige bescherming van de 18de-eeuwse afspanning met 20ste-eeuwse interieurschilderingen in Assenede.

Namens de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed,

Michiel Deweydt
Voorzitter